

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยรูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำบ้านโนนค้อ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์ ครั้นนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ออกแบบโดยใช้ระเบียบวิธีปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นปรากฏการณ์วิทยาเชิงสังคม (Social Phenomenology) ด้วยการอธิบายปรากฏการณ์ในท้องถิ่นด้วยวิธีอุปนัย ตลอดจนประยุกต์ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-based Research) เป็นฐานในการขับเคลื่อนนวัตกรรม ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) แสวงหานักวิจัย 2) พัฒนาโจทย์วิจัย 3) ออกแบบวิจัย 4) การทำความเข้าใจร่วม 5) การจัดการข้อมูล 6) การใช้ประโยชน์จากข้อมูล 7) การถอด/สรุปบทเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. การออกแบบนวัตกรรม
2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย
3. วัตถุประสงค์การวิจัย
4. ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย
5. ขั้นตอนและวิธีการวิจัย
6. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
7. วิธีสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
8. การเก็บรวบรวมข้อมูล
9. การจัดการกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การออกแบบนวัตกรรม

1. ฐานคิดการวิจัย

1.1 ปรากฏการณ์ในท้องถิ่น

รัฐมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับพัฒนาสังคม ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3-4 (2515-2524) และมุ่งเน้นเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ มุ่งพัฒนาภูมิภาคชนบท ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-7 (2524-2539) เพื่อเร่งกระจายรายได้และยกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม กระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจในส่วน

ภูมิภาคและท้องถิ่นชนบทอย่างกว้างขวาง เป็นช่วงเปลี่ยนสำคัญของการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาประเทศจากวิถีดั้งเดิมสู่วิถีเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้เกิดผลกระทบกับวัฒนธรรม ความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-11 (2525-2558) มุ่งพัฒนาคน “คนเป็นศูนย์กลางพัฒนา” โดยให้ความสำคัญกับปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้สังคมฐานล่างมีความเข้มแข็ง ทำให้เกิดงานวิจัยเชิงพัฒนาโดยอาศัยปรากฏการณ์ในท้องถิ่นเป็นฐาน งานวิจัยรูปแบบ การขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำบ้าน โนนค้อ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์ จึงให้หลักแนวคิดดังกล่าวช่วยในการออกแบบนวัตกรรมเพื่อพัฒนา ท้องถิ่น

1.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 เป็น การนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความ พร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจาก การเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มี คุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่าง เป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และ ความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกัน ยังจำเป็นต้องบริหารจัดการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ให้บังเกิดผล ในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วนในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 จึงเป็น การสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ ให้แก่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยใช้แนวคิด และทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อเนื่องจาก แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 พร้อมทั้งขยายการนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพ จาก 3 ทุน คือ ทุน สังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็น 6 ทุน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทุนทาง วัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะสร้างฐานทางปัญญาเพื่อ

เป็นภูมิคุ้มกันให้กับคนและสังคมไทยเป็นสังคมที่มีคุณภาพ มีระบบเศรษฐกิจสีเขียวที่ใช้ความรู้ และจุดแข็งของอัตลักษณ์ไทยไปปรับ โครงสร้างเศรษฐกิจบนฐานนวัตกรรมที่เข้มแข็ง เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างรู้เท่าทัน สร้างความยั่งยืนของภาค เกษตรและความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างระบบธรรมาภิบาลและความสมานฉันท์ใน ทุกภาคส่วนและทุกระดับ เป็นฐานการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและสมดุล มุ่งสู่การอยู่ร่วมกันใน สังคมอย่างมีความสุขและเป็นธรรม

1.4 พุทธธรรม

การขับเคลื่อนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น อาศัยผู้นำที่ต้องมีคุณสมบัติภาวะ ความเป็นผู้นำ (Leadership) ขั้นสูง (บารมี) โดยองค์พุทธธรรมในการพัฒนาการนำหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการพัฒนา เน้นกรอบการพัฒนาตามหลัก ไตรสิกขา อย่างบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตาม หลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการที่ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาวุฒิ ธรรม 4 ประการ คือ

1.4.1 สัมปยุตสังเสวะ หมายถึงการอยู่ใกล้กันดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี

1.4.2 สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษา โดยมีหลักสูตร การเรียนการสอน ที่ดี

1.4.3 โยมิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดี และถูกวิธี

1.4.4 ชัมมานุชัมมปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ ถูกต้องเหมาะสม

2. ความเป็นนวัตกรรม

จากแนวคิดทฤษฎีเครือข่ายความร่วมมือทางสังคม (Social Network Theory) โดยเห็นว่าแนวคิดที่ผ่านมานในอดีตนั้น มองนวัตกรรมเป็นเรื่องของการวิจัย หรือการมีปฏิสัมพันธ์อย่าง ไม่เป็นทางการระหว่างบริษัทกับหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญอื่นๆ ซึ่งเป็นการอธิบายที่ไม่ ครอบคลุมเพียงพอ แต่ทฤษฎีเครือข่ายความร่วมมือเครือข่ายทางสังคมให้ความสำคัญกับความรู้ใน กระบวนการพัฒนานวัตกรรม โดยเห็นว่านวัตกรรมขององค์กรเกิดจากการสังสมความรู้ทาง เทคนิค อย่างต่อเนื่อง การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อให้กระบวนการแสวงหาความรู้เป็นไป

อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจุบันนวัตกรรมมาจากทฤษฎีที่ว่าด้วยเครือข่ายความร่วมมือทางสังคม และนวัตกรรมมิได้มาจากการวิจัย แต่มาจากการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นการออกแบบกลยุทธ์การศึกษาปรากฏการณ์ในท้องถิ่น จากการศึกษาที่คนมาพบปะกัน มาประชุมกัน และทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันจนก่อให้เกิดสัมพันธภาพของสมาชิกในเครือข่าย โดยบุคคลจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างกันบนพื้นฐานของความเท่าเทียมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านโอกาสในการสื่อสาร การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร และการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ร่วมกัน งานวิจัยรูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอบ้าน โนมนคือ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน ดำรงเรื่องประพันธ์ ผู้วิจัยได้ออกแบบโดยยึดประเภทของนวัตกรรมคือ Modular Innovation (การนำองค์ประกอบใหม่มาใช้) และวิธีการทางพุทธศาสนา ปโยคสมบัติ (วิธีการที่เหมาะสม) ซึ่งเป็นนวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) ที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน เพราะเป็นการปรับเปลี่ยนแนวทางการเรียนหรือวิธีการจากการจัดการความรู้ของพลังกลุ่มคนที่มีอุดมร่วมกัน

3. ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอบ้าน โนมนคือ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน ดำรงเรื่องประพันธ์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ออกแบบโดยใช้ระเบียบวิธีปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ประยุกต์ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research : CBR) เป็นฐานในการขับเคลื่อนนวัตกรรม ที่ผู้วิจัยได้ผสมผสานระหว่างงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือ PAR และงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นหรือ CBR ซึ่งระเบียบวิธีวิจัยทั้งสองอย่างนั้นมีความคล้ายกันเป็นงานวิจัยเชิงพื้นที่เหมือนกัน CBR เป็นงานวิจัยที่เกิดจาก PAR แต่มีความแตกต่างตรงที่ PAR ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการมีส่วนร่วมวิจัย งานทุกอย่างถูกกำหนดโดยผู้วิจัย เป็นระบบบนลงล่าง แต่ CBR เป็นงานวิจัยที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างตัวผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมเน้นการสร้างนักวิจัยในพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ถึงผู้วิจัยจะถอยออกจากโครงการหรือพื้นที่แล้วก็ตาม CBR เป็นงานวิจัยในแนวทาง ซึ่งเป็นงานวิจัยที่สะท้อนจากฐานล่างขึ้นมา ในการออกแบบนวัตกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในครั้งนี้ตัวผู้วิจัยจะทำหน้าที่เป็น PAR และกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จะทำหน้าที่เป็น CBR จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ในแต่ละท้องถิ่นนั้นมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ ซึ่งเป็นตัวกำหนดวิถีความเป็นอยู่ของกลุ่มคนในสังคมหรือชุมชนนั้น อันก่อให้เกิดค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี และพิธีกรรม ต่าง ๆ ตามมาในการศึกษาท้องถิ่นจำเป็นต้องศึกษา พื้นที่ กลุ่มคน การจัดการความรู้ และเครือข่ายความ

ร่วมมือ ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนและกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น เพราะในพื้นที่นั้นประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่มีความรู้ความสามารถที่มีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะของตัวบุคคล ซึ่งเรียกว่าภูมิปัญญา การขับเคลื่อนรูปแบบกระบวนการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องอาศัยการจัดการความรู้จากเครือข่ายของกลุ่มคนหรือภูมิปัญญาในแต่ละพื้นที่ การออกแบบนวัตกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบดังกล่าวมาเป็นฐานคิดหลักในการออกแบบ โดยรูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำบ้านโนนค้อโดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน ดำรงเรื่องประพันธ์ ผู้วิจัยจึงได้สร้างฐานคิดเพื่อออกแบบนวัตกรรมตามองค์ประกอบดังกล่าว ดังนี้

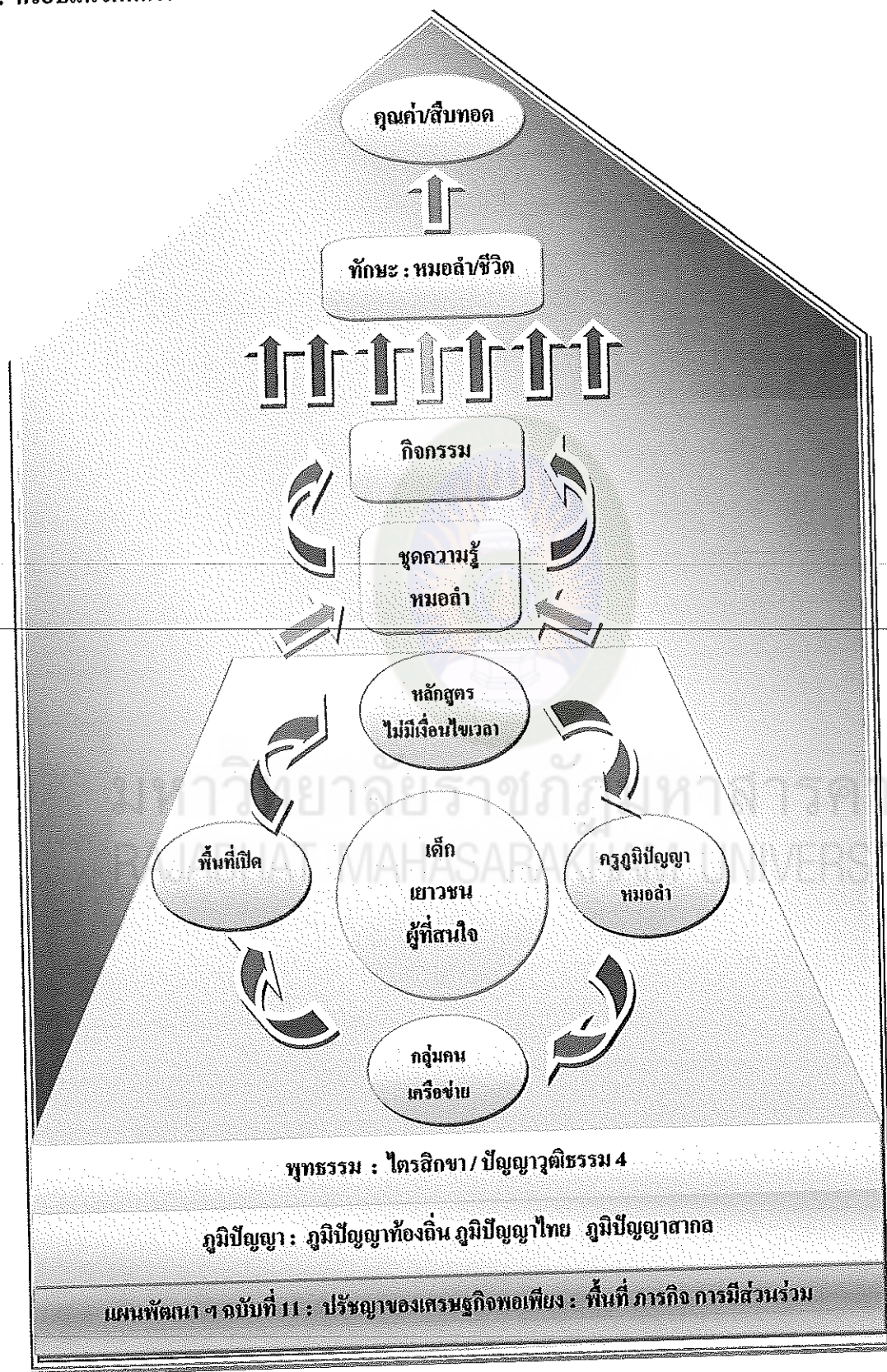
“ อยู่ใกล้คนดี พื้นที่ดี กิจกรรมดี ขับเคลื่อนโดยพลังกลุ่ม ”

จากฐานคิดดังกล่าวและที่มาของความหมายของนวัตกรรมตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงให้นิยามความหมายของนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นดังนี้

“ นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบ วิธีการ กระบวนการใหม่ ที่เกิดจากการจัดการความรู้ในท้องถิ่นผ่านพื้นที่ศูนย์เครือข่ายความร่วมมือจากพลังกลุ่มคน ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อเสริมสร้าง แก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น ”

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

4. กรอบแนวคิดการขับเคลื่อนนวัตกรรม

แผนภาพที่ 9 แสดงกรอบแนวคิดการขับเคลื่อนนวัตกรรม

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยประกอบด้วย ผู้ร่วมวิจัย ดังนี้

3.1 ครูภูมิปัญญาหมอลำในเครือข่ายหมอลำศูนย์ดำรงมรดกอีสาน
สำรวจ เรื่องประพันธ์ และผู้ที่มีความรู้ด้านหมอลำ จำนวน 15 คน (ภาคผนวก : 234 - 241)

3.2 กลุ่มพัฒนาเด็กและเยาวชน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

3.2.1 กลุ่มเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน และ
นักเรียนจาก 3 โรงเรียนในปีการศึกษา 2555 ดังนี้

1) โรงเรียนบ้านส้มกบ อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน

38 คน ประกอบด้วย

1.1) ผู้บริหาร จำนวน 1 คน

1.2) ครู จำนวน 2 คน

1.3) ผู้ปกครอง และตัวแทนจากชุมชน จำนวน 14 คน

1.4) นักเรียน จำนวน 21 คน

2) โรงเรียนบ้านคอกม้า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

จำนวน 41 คน

2.1) ผู้บริหาร จำนวน 1 คน

2.2) ครู จำนวน 1 คน

2.3) ผู้ปกครอง และตัวแทนจากชุมชน จำนวน 10 คน

2.4) นักเรียน จำนวน 29 คน

3) โรงเรียนบ้านคอนกลอย อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์

จำนวน 48 คน

3.1) ผู้บริหาร จำนวน 1 คน

3.2) ครู จำนวน 2 คน

3.3) ผู้ปกครอง และตัวแทนจากชุมชน จำนวน 29 คน

3.4) นักเรียน จำนวน 16 คน

3.2.2 กลุ่มสมัครใจ ได้แก่

เด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง กลุ่มสนใจจากบ้านโนนค้อ หมู่ 6 หมู่ 14
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม และบุคคลทั่วไปในจังหวัดมหาสารคามและจังหวัด
กาฬสินธุ์ จำนวน 28 คน ประกอบด้วย

- 1) ผู้ปกครอง จำนวน 14 คน
- 2) เด็กและเยาวชนที่สนใจ จำนวน 14 คน

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยหลัก

เพื่อศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำบ้านโนนค้อ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์

วัตถุประสงค์การวิจัยรอง

1. เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ความเป็นมาของหมอลำบ้านโนนค้อ จากอดีตถึงปัจจุบัน
2. เพื่อค้นหาองค์ความรู้ด้านหมอลำของบ้านโนนค้อที่สำคัญและเหมาะสมจากกรณีปัญหาหมอลำเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์
3. เพื่อสร้างรูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำบ้านโนนค้อโดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์
4. เพื่อศึกษาผลที่เกิดจากการขับเคลื่อนรูปแบบกระบวนการเรียนรู้หมอลำบ้านโนนค้อ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์

ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

พ.ศ. 2555 - 2556

ขั้นตอนและวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพประยุกต์ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary) และทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ด้วยการสัมภาษณ์ สังเกต การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีเสวนา การถอดบทเรียนและการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีพรรณวิเคราะห์ เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ บรรลุวัตถุประสงค์ จึงได้กำหนดขั้นตอน และระยะเวลาในการวิจัย เรื่อง การขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำบ้านโนนค้อ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาปรากฏการณ์ความเป็นมาหมอลำบ้านโนนค้อจากอดีตถึงปัจจุบัน และค้นหาองค์ความรู้หมอลำบ้านโนนค้อที่สำคัญและมีความเหมาะสมต่อการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กและเยาวชน

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ความเป็นมาหมอลำบ้านโนนค้อ จากอดีตถึงปัจจุบัน

1.1.2 เพื่อค้นหาองค์ความรู้ด้านหมอลำที่สำคัญและเหมาะสมต่อการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กและเยาวชน จากกรณีปัญหาหมอลำเครือข่ายศูนย์ดำรงธรรมคอีสานสำรองเรื่องประพันธ์

1.2 เป้าหมาย ศึกษาปรากฏการณ์ความเป็นมาของหมอลำบ้านโนนค้อ จากอดีตถึงปัจจุบันและค้นหาความรู้หมอลำ จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากกรณีปัญหาหมอลำบ้านโนนค้อ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ที่มีความรู้ด้านหมอลำ

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การประชุม ระดมความคิดเห็น การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดเวทีเสวนา การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า การถอดบทเรียน

1.4 วิธีดำเนินการ

การศึกษาปรากฏการณ์ความเป็นมาหมอลำบ้านโนนค้อตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับหมอลำที่สำคัญและมีความเหมาะสมกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการวิจัยตามขั้นตอนวิธีวิทยาการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-based Research) 7 ขั้นตอน ดังนี้

1.4.1 ขั้นการแสวงหาตัวนักวิจัย ในประเด็นของกรอบการวิจัยในขั้นนี้ที่สำคัญคือจะได้ผู้วิจัยร่วม โดยผู้วิจัยได้วางกรอบสำหรับการแสวงหาผู้วิจัยร่วมไว้ที่กลุ่มลูกศิษย์ของหมอลำสำรอง ภูสิม ที่อยู่บ้านโนนค้อ จังหวัดมหาสารคาม และกาฬสินธุ์ และผู้ที่มีความรู้และมีส่วนเกี่ยวข้องกับหมอลำบ้านโนนค้อในจังหวัดมหาสารคามและกาฬสินธุ์ โดยใช้วิธีการระดมความคิด การสอบถาม การสัมภาษณ์ เพื่อค้นหาผู้ที่มีจิตอาสา มีความสนใจจริง ซึ่งจากการดำเนินงาน ได้ทีมวิจัยร่วมประกอบด้วย 1) นางบุญตา ภูสิม 2) นางพิกุล ศรีบุญรัมย์ 3) นางวรรณ ภูสิม 4) นายพรชัย ติดยะเจริญ 5) นางหนูแดง จำป่านุญ

1.4.2 ขั้นพัฒนาโจทย์วิจัย เป็นหัวใจสำคัญของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิด ในเชิงวิจัยและพัฒนา เปิดโอกาสให้ทีมวิจัยและผู้มีส่วน

เกี่ยวข้อง ได้ดำเนิน โครงการวิจัย เพื่อเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหา อย่างมีส่วนร่วม จากกระบวนการวิจัย อันจะนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่วิจัย ในกระบวนการนี้จะทำไปพร้อมกันกับขั้นที่ 1 และขั้นที่ 3 โดยใช้วิธีจัดเวทีเสวนาเพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นตอนการค้นหา/วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาเป็น โจทย์วิจัย ในการพัฒนาโจทย์วิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1) ตั้งคำถาม เพื่อขวนควย เกี่ยวกับสภาพชุมชน และตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคการพูดคุย ได้แก่ การสร้างคำถาม ที่เชื่อมโยงให้ผู้เข้าประชุม และนักวิจัย มีบทบาท ในการจับประเด็น

1.2) วิเคราะห์สภาพชุมชน ปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจมีหลายประการ ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับชุมชน กระแสสังคม การเปลี่ยนแปลงในชุมชน ที่ได้ศึกษาไว้ตั้งแต่ตอนต้น

1.3) ลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น และเชื่อมโยง ความสำคัญของปัญหา อย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์และความรู้ในการเชื่อมโยงเชิงประเด็น ทั้งนี้ โดยได้เชิญ ดร.ศักดิ์พงศ์ หอมหวล อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ ปราชญ์ผู้มีความรู้ด้านหมอลำเข้าร่วมประชุม

1.4) ค้นหา/วิเคราะห์ปัญหา เพื่อพิจารณา สาเหตุของปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่า อะไรที่สามารถแก้ไขได้ และอะไรที่แก้ไขเองไม่ได้ แต่อยากจะหาทางแก้ร่วมกัน

1.5) สรุปปัญหาที่อยากแก้ร่วมกัน แต่ไม่รู้จะแก้อย่างไร ใน ข้อ 4) โดยยึดหลักการตั้งโจทย์ว่า ต้องมอง ไปในทิศทางที่ถูกต้อง มองตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.6) ตีความโจทย์จากเป้าหมายการวิจัย คือ สิ่งของที่ประชุมอยากให้เป็น อยากให้มันเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดีขึ้น

2) ขั้นตอนการพัฒนา โจทย์วิจัยให้เป็นข้อเสนอ โครงการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.1) ทบทวน โจทย์วิจัย ร่วมกับชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอีกครั้ง

2.2) ในเวทีแลกเปลี่ยนนั้น จะต้องเก็บรายละเอียด ให้ครบทุกประเด็น เพื่อการลงความเห็น และตัดสินใจร่วมกัน

2.3) แยก โจทย์ย่อยๆ จาก โจทย์ใหญ่ เพื่อกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ และตั้งประเด็นการศึกษา

2.4) ตรวจสอบว่า โจทย์วิจัย วัตถุประสงค์ และประเด็นการศึกษา ต้องสอดคล้อง เป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่ โจทย์หรือคำถามการวิจัยนั้น จะเป็นภาพรวมทั้งหมด ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ และประเด็นการศึกษา

2.5) กำหนดขอบเขตการทำงาน ในเรื่องต่างๆ

2.6) จัดทำแผนปฏิบัติการ และวางแผน

3) ขั้นตอนการพิจารณา/กลั่นกรอง

เครื่องมือในการพิจารณาโครงการวิจัยใช้หลักอริยสัจ 4 (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) และรัตนโมเดล (พุทธะ ธรรมะ สังฆะ) มีดังนี้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2554)

3.1) พิจารณา กระบวนการศึกษา ที่ทำให้เห็นปัจจัยเชื่อมโยง เหตุและผล ที่แท้จริง ตามหลักอริยสัจ 4 กล่าวคือ

ตารางที่ 1 แสดงการเชื่อมโยง กระบวนการศึกษากับหลักอริยสัจ 4

สมุทัย สาเหตุหรือปัจจัย ที่ทำให้เกิดปัญหา คืออะไร	ทุกข์ สภาพปัญหา ที่เป็นอยู่ปัจจุบัน เป็นอย่างไร
มรรค แนวทาง หรือกระบวนการ ที่สามารถทำให้ บรรลุเป้าหมาย (แก้ไข ปัญหา) เป็นอย่างไร	นิโรธ อยากให้เป็นอยู่อย่างไร (วิสัยทัศน์)

3.2) พิจารณาความบรรลุเป้าหมายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตามหลักรัตนโมเดล กล่าวคือ 1) ได้มุ่งพัฒนาตนเอง (พุทธะ) ให้ตื่น รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงต่างๆ หรือไม่ 2) ได้มุ่งพัฒนาความรู้ (ธรรมะ) บนฐานความเป็นจริง ที่เป็นอยู่ของสิ่งที่ศึกษา หรือชุมชนท้องถิ่นหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้เชิงกระบวนการ วิธีการ (ทำอย่างไร) หรือความรู้เชิงวิถี ที่เหมาะสม ต่อการเผชิญ ต่อสถานการณ์และปัญหา (อริยวินัย) 3) ได้มุ่งพัฒนาความเป็นกลุ่มก้อน เครือข่าย (สังฆะ) หรือกลไก การมีส่วนร่วม ของหมุ่คนในชุมชนท้องถิ่น และความร่วมมือ ขององค์กรภายนอกหรือไม่ ทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม / องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน ผู้สนับสนุนจ ากภายนอก

จากกรอบที่กำหนดข้างต้นผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมกับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สาขานวัตกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ได้ลงพื้นที่เพื่อพัฒนาโจทย์

วิจัยระหว่างวันที่ 19-31 สิงหาคม 2554 ร่วมกับชุมชน และปราชญ์ภูมิปัญญาชาวบ้านของบ้านโนนค้อ ได้ข้อสรุปร่วมกันคือ เห็นควรให้มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำบ้านโนนค้อ เพื่อเป็นการสืบสาน อนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้กับเด็กและเยาวชนที่สนใจ เพื่อนำไปพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

1.4.3 ขั้นตอนการวิจัย จะใช้การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) อธิบายหรือบรรยาย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของหมอลำบ้านโนนค้อ จากกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การระดมความคิดเห็นจากทีมวิจัย และภูมิปัญญาหมอลำบ้านโนนค้อ ตามกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.4.4 ขั้นการทำความเข้าใจร่วม การทำความเข้าใจร่วมกันจะใช้วิธีการประชุมชี้แจง และการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปร่วม โดยจะดำเนินการประชุมในทุกขั้นตอนของการดำเนินการ

1.4.5 ขั้นการจัดการข้อมูล ข้อมูลที่เก็บมาได้ผู้วิจัยจัดหมวดหมู่ตามกรอบของวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แบ่งเป็น 2 หมวดหมู่ หมวดที่ 1 ปรากฏการณ์ความเป็นมาของหมอลำบ้านโนนค้อตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน หมวดที่ 2 องค์ความรู้ตามกรอบเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ทั้ง 6 หัวข้อ โดยการสัมภาษณ์ครุภูมิปัญญาหมอลำ ผู้มีความรู้ด้านหมอลำ ศึกษาจากเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบข้อมูลสามเส้า และสรุปอธิบายด้วยวิธีอุปนัย แล้วคืนข้อมูลให้กับชุมชน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

1.4.6 ขั้นการใช้ประโยชน์จากข้อมูล หลังจากที่ได้ข้อมูลในกระบวนการนี้จะนำข้อมูลที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ โดยการคืนข้อมูลให้กับผู้วิจัยร่วมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำข้อมูลไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ และเป็นการเตรียมความพร้อมในการวางแผนเพื่อพัฒนารูปแบบกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านหมอลำ

1.4.7 ขั้นการถอด/สรุปบทเรียน ในขั้นนี้จะเป็นการตรวจสอบและสรุปผลการวิจัยในระยะที่ 1 โดยจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น จากทีมวิจัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ปราชญ์ผู้รู้ ภูมิปัญญาหมอลำ และชุมชนร่วมกันหาข้อสรุปเพื่อนำองค์ความรู้ด้านหมอลำไปใช้ในการออกแบบเพื่อพัฒนากระบวนการถ่ายทอดโดยศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์

1.4 ผลลัพธ์

1.4.1 ได้ประวัติความเป็นมาของหมอลำบ้านโนนค้อตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

1.4.2 ได้ยั้งค้ความร้ด้้านหมอลำบ้าน โนนค้อที่สำค้ญและเหมาะสม กับ
ปรากฏการณ์ปัจจุบัน ต่อการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนร้ผู้เด็กและเยาวชน ตามกรอบเนื้อหาที่
กำหนด

ระยะที่ 2 ศึกษาารูปแบบกระบวนการเรียนร้หมอลำบ้าน โนนค้อ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรง
มรดกอีสาน สำรอง เรื่องประพันธ์ ที่อยู่บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญา
สากล ตามหลักไตรสิกขา และปัญญาวัชธรรม 4 ประการ เพื่อให้เหมาะสมกับปรากฏการณ์
ปัจจุบัน บนฐานคิด “อยู่ใกล้คนดี พื้นที่ดี กิจกรรมดี ขับเคลื่อนโดยพลังกลุ่ม”

2.1 วัตถุประสงค์

2.1.1 เพื่อสร้างรูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนร้หมอลำบ้าน โนนค้อ
โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สำรองเรื่องประพันธ์

2.1.2 เพื่อศึกษาผลที่เกิดจากการขับเคลื่อนรูปแบบกระบวนการเรียนร้หมอลำ
บ้าน โนนค้อ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สำรองเรื่องประพันธ์

2.2 เป้าหมาย

2.2.1 ครูภูมิปัญญาหมอลำในเครือข่ายหมอลำศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สำรอง
เรื่องประพันธ์ ผู้มีความรู้ด้านหมอลำ และทีมวิจัย

2.2.2 กลุ่มขับเคลื่อนผู้เรียนและผู้ทีสนใจ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

1) กลุ่มเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียนจาก

3 โรงเรียนในปีการ 2555 ดังนี้

1.1) โรงเรียนบ้านส้มกบ อำเภอชันชม จังหวัดมหาสารคาม

1.2) โรงเรียนบ้านดอนกลอย อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

1.3) โรงเรียนบ้านคอกม้า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

2) กลุ่มสมัครใจ ได้แก่

เด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง กลุ่มสนใจจากบ้าน โนนค้อ หมู่ 6 หมู่ 14
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม และบุคคลทั่วไปในจังหวัดมหาสารคามและกาฬสินธุ์

2.3 เครื่องมือที่ใช้

การจัดเวทีเสวนา การสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตแบบมีส่วนร่วม การตรวจสอบ
สามเส้า การถอดบทเรียน การสรุปบทเรียน

2.4 วิธีการดำเนินการ

การศึกษารูปแบบกระบวนการเรียนร้หมอลำบ้าน โนนค้อ โดยเครือข่ายศูนย์

คำรณมรดกอีสาน สำรองเรื่องประพันธ์ ที่อยู่บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และ ภูมิปัญญาสากล ตามหลักไตรสิกขา และปัญญาวัชรธรรม 4 ประการ เพื่อให้เหมาะสมกับ ปรากฏการณ์ปัจจุบัน บนฐานคิด “อยู่ใกล้คนดี พื้นที่ดี กิจกรรมดี ขับเคลื่อนโดยพลังกลุ่ม” ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการวิจัยตามขั้นตอนวิธีวิทยางานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-based Research) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.4.1 ขั้นตอนออกแบบวิจัย จะใช้การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

อธิบายหรือบรรยาย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของหมอลำบ้านโนนคือ จากกลุ่มเป้าหมาย โดย

- 1) การระดมความคิดเห็นจากคณะกรรมการศูนย์คำรณมรดกอีสาน สำรอง เรื่องประพันธ์ ร่วมกับปราชญ์ภูมิปัญญาหมอลำบ้านโนนคือ เพื่อร่างรูปแบบ
- 2) นำรูปแบบฉบับร่างรับฟังความคิดเห็นโดยจัดเวทีเสวนาเพื่อแสวงหา ข้อสรุปร่วมโดย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นักศึกษาปริญญาตรีบัณฑิตสาขาวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ภูมิปัญญาด้านหมอลำ ตัวแทนชุมชน เพื่อพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ หมอลำบ้านโนนคือโดยเครือข่ายศูนย์คำรณมรดกอีสาน สำรองเรื่องประพันธ์
- 3) กำหนดเกณฑ์และวิธีวัดและประเมินผลความสำเร็จและความยั่งยืนของ

ศูนย์คำรณมรดกอีสาน สำรองเรื่องประพันธ์

2.4.2 ขั้นการทำความเข้าใจร่วม หลังจากได้รูปแบบพร้อมวิธีการวัดผลและ

ประเมินผลความสำเร็จและความยั่งยืนของศูนย์คำรณมรดกอีสาน สำรองเรื่องประพันธ์ ใน การทำความเข้าใจร่วมกัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

- 1) จัดประชุมชี้แจงเพื่อทำข้อตกลงร่วมกันจากกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นไปที่ กลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เพื่อนำรูปแบบที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป
- 2) จัดประชุมระดมความคิดเห็นเป็นระยะเพื่อทำความเข้าใจต่อ กลุ่มเป้าหมายทั้งสองกลุ่ม

2.4.3 ขั้นการจัดการข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการ จาก

การสัมภาษณ์ สังเกต การประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น ดังนี้

- 1) การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์จะใช้ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มี โครงสร้าง เพื่อตรวจสอบข้อมูล จากการขับเคลื่อนรูปแบบกระบวนการเรียนรู้จาก กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งผลที่เกิดจากการขับเคลื่อนรูปแบบกระบวนการเรียนรู้
- 2) การสังเกต จะดำเนินการสังเกตเพื่อดูการดำเนินการพัฒนาขับเคลื่อน รูปแบบกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มเป้าหมาย

3) การประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น เป็นการจัดเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการดำเนินการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนวัดความสำเร็จของผลผลิตจากรูปแบบ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการวัดความสำเร็จของรูปแบบไว้ 3 ด้านคือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านเจตคติ และได้กำหนดกรอบการวัดความยั่งยืนของศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์ โดยกำหนดกรอบในการวัดโดยใช้รูปแบบการประเมิน โครงการแบบซิปโมเดล (CIPP Model) โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

2.4.4 ขั้นการใช้ประโยชน์จากข้อมูล หลังจากที่ได้ข้อมูลในกระบวนการนี้จะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการ หรือผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการคืนข้อมูลให้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบเป็นระยะ โดยการประชุมชี้แจง และการบอกเล่า เพื่อให้เกิดการวางแผนและพัฒนาต่อไป

2.4.5 ขั้นการถอด/สรุปบทเรียน ในขั้นนี้จะเป็นการตรวจสอบและสรุปผลการวิจัยในระยะที่ 2 โดยจัดเวทีเสวนาเพื่อระดมความคิดเห็น จากทีมวิจัย และชุมชนร่วมกันหาข้อสรุปเพื่อนำผลที่ได้จากการดำเนินการ สรุปโดยการอธิบายด้วยวิธีอุปนัย (Analytic Induction) หมายถึง การตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น

2.5 ผลลัพธ์

2.5.1 ได้รูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์

2.5.2 ได้ผลที่เกิดจากการขับเคลื่อนรูปแบบกระบวนการเรียนรู้หมอลำ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์

2.5.3 ได้ชุดกิจกรรมในการจัดกระบวนการเรียนการสอน 2 ชุด คือ ชุดที่เกิดจากกลุ่มความร่วมมือของโรงเรียน ชุดเด็กและเยาวชนหรือผู้ที่สนใจทั่วไป

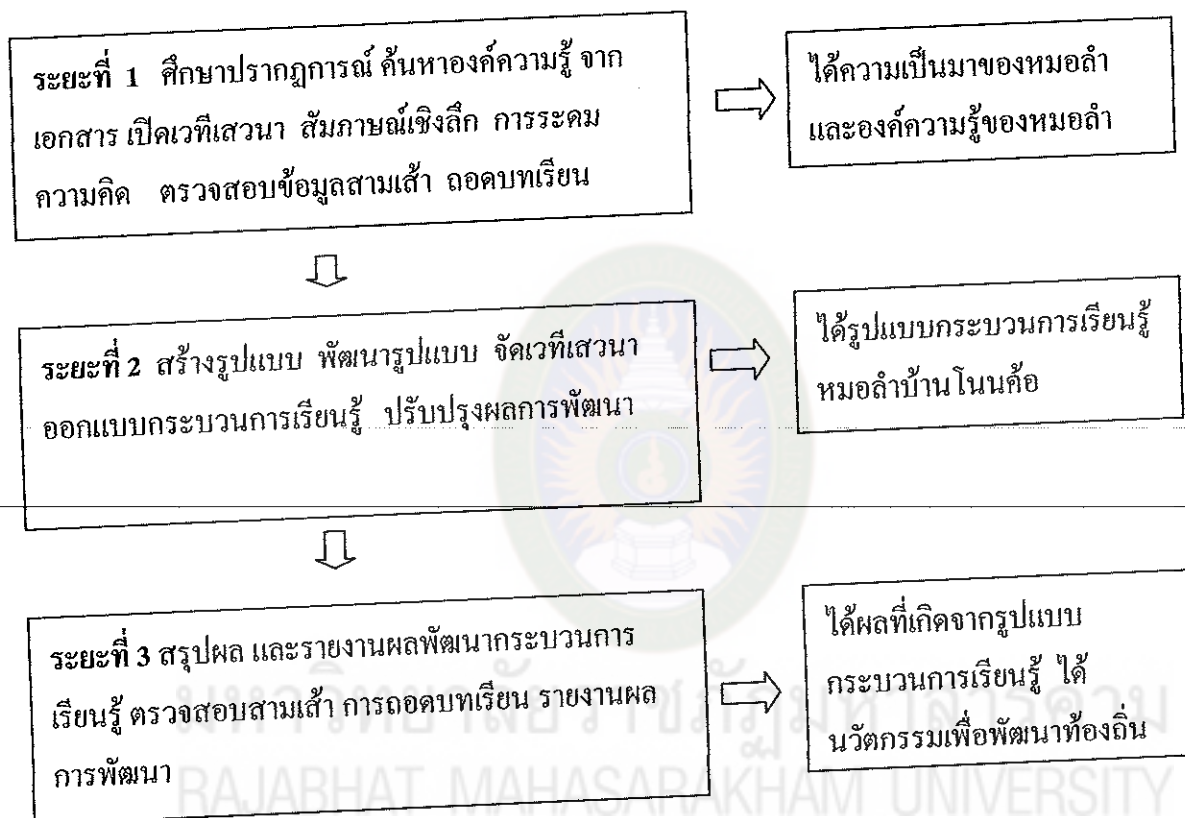
3. ระยะที่ 3 สรุปผลการพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้หมอลำ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์ ประเมินผล ตรวจสอบ และรายงานผล

3.1 สรุปและรายงานผลรูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์

3.2 ผลลัพธ์

นวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาหมอลำเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

สรุปขั้นตอนการวิจัย รูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำบ้าน
โนนค้อโดยเครือข่ายศูนย์ดำรงธรรมคอกีสาน สํารองเรื่องประพันธ์ ดั่งแผนภูมิที่ 2

แผนภาพที่ 10 สรุปขั้นตอนการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการวิจัย 3 ชนิด ได้แก่
 - 1.1 แบบสัมภาษณ์
 - 1.1.1 แบบมีโครงสร้าง
 - 1.1.2 แบบไม่มีโครงสร้าง
 - 1.2 แบบสังเกต
 - 1.2.1 แบบมีส่วนร่วม

1.2.2 แบบไม่มีส่วนร่วม

1.3 แบบบันทึกการประชุม

1.3.1 การระดมความคิดเห็น

1.3.2 การจัดเวทีเสวนา

1.3.3 การประชุมชี้แจง

2. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย นำเสนอ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์

2.2.1 เป็นแบบมีโครงสร้าง ใช้สอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงาน
รูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำบ้านโนนก่อ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงมรดก
อีสาน สํารองเรื่องประพันธ์ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 เป็นรายการสัมภาษณ์ตามกรอบที่วิจัย ที่กำหนดขึ้นเป็นระยะ

ไม่ตายตัว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากที่สุด

2.2.2 แบบไม่มีโครงสร้าง ใช้สอบถามเกี่ยวกับสภาพที่พบเห็นในการ
สัมภาษณ์จะสัมภาษณ์สดหรือสัมภาษณ์ปากเปล่ากับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.3 แบบสังเกต เป็นแบบบันทึกข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการทำงาน
พัฒนา การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำบ้านโนนก่อ โดยเครือข่าย
ศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์ ใช้บันทึกสิ่งพบเห็นขณะที่สังเกต

2.4 แบบบันทึกการประชุม ใช้บันทึกการประชุมจากการระดมความคิดเห็น
และการจัดเวทีเสวนา การประชุมชี้แจง ซึ่งรูปแบบบันทึกการประชุมจากทั้งสองกิจกรรม
จะปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ที่นำเสนอไว้ในภาคผนวก
เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการดำเนินแต่ละกิจกรรม

วิธีสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interviews Guider) มีวัตถุประสงค์
เพื่อมุ่งเน้นและพัฒนาเพื่อให้ได้รูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำโดยเครือข่าย
ศูนย์ดำรงมรดกอีสาน สํารองเรื่องประพันธ์ ที่มีประเด็นประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้
สัมภาษณ์ องค์กรประกอบอื่นตามกรอบเนื้อหาที่ได้วางไว้ 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ประวัติและ
ความเป็นมาของหมอลำ 2) พิธีกรรมกับความเชื่อ 3) กลอนลำกับการแต่งกลอนลำ 4) ทำนอง

กับการจับรื่อง 5) ทำรำ ทำเต็น และชุดแต่งกาย 6) คนตรีประกอบกับการจับรื่อง 7) หมอลำกับ
การพัฒนาท้องถิ่น โดยมีกระบวนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 สร้างแบบสัมภาษณ์ขั้นให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

ขั้นที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์ เสนอให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ

ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บ
ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย (สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และความเหมาะสม)

2. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non Structured Interview)

มีวัตถุประสงค์เพื่อสัมภาษณ์ ข้อมูลเพิ่มเติมจากสถานการณ์จริงในภาคสนาม
เพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ โดยแบ่งเป็นการสัมภาษณ์ทั่วไป เป็น
รายบุคคล ได้แก่ ผู้รู้ คือผู้ที่มีความรู้ด้านหมอลำ ตามกรอบเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ทั้ง 7 ด้าน
มีกระบวนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กรอบแนวคิด ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

ขั้นที่ 2 รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์วิธีการปฏิบัติ แนวทางการจัดการความรู้

ขั้นที่ 4 จัดทำเครื่องมือข้อสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) หรือเชิงลึก และการสัมภาษณ์
ที่ไม่เป็นทางการกับกลุ่มผู้รู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสอบถามข้อมูลที่มีความละเอียดลึกซึ้ง
ในแต่ละประเด็นหลักที่สำคัญเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมา องค์ประกอบด้านต่าง ๆ และองค์
ความรู้เกี่ยวกับหมอลำ ลักษณะเครื่องมือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview
Guideline) โดยมีกระบวนการสร้าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ให้สอดคล้องกับงานวิจัย

ขั้นที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เสนอให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ฉบับสมบูรณ์
เพื่อนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย (สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และความ
เหมาะสม)

3. แบบสังเกต (Observation) มีวัตถุประสงค์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง มีการจดบันทึก เหตุการณ์ พฤติกรรม และร่องรอยต่าง ๆ ที่สามารถจะดำเนินการได้ แบ่งเป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมายในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับหมอลำทุกแง่มุมตามความมุ่งหมายของการวิจัย และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เป็นการสังเกตสภาพทั่วไป ภายในพื้นที่ที่ทำการวิจัย ความเป็นอยู่ของชุมชน สังคม วัฒนธรรม และเหตุการณ์ทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพทั่วไป ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต การสังเกตจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจบรรยากาศในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามเวลาจริง (Real Time Observation) เพื่อการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย การจดบันทึก โดยไม่สอดแทรกความคิดเห็นเป็นการบรรยายให้เห็นภาพจริง ในครั้งแรกๆ จะกำหนดประเด็นที่จะสังเกตปรากฏการณ์ทางสังคม ได้แก่ การกระทำ แบบแผนการกระทำ ความหมาย ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และสภาพสังคม ลักษณะเครื่องมือการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม มีกระบวนการสร้าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นที่ 2 สร้างแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม ให้สอดคล้องกับ

งานวิจัย

ขั้นที่ 3 นำแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม เสนอให้คณะกรรมการ

ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วมฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย (สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และความเหมาะสม)

5. แนวทางการระดมความคิดเห็นมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประเด็นการสนทนากลุ่ม กับครุภูมิปัญญาหมอลำในเครือข่ายหมอลำศูนย์ดำรงนครคีรีสานสำรอง เรื่องประพันธ์ และผู้มีความรู้ด้านหมอลำ ในการกำหนดแนวทางในการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หมอลำ มีกระบวนการสร้าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นที่ 2 สร้างแนวทาง การระดมความคิดเห็น ให้สอดคล้องกับงานวิจัย

ขั้นที่ 3 นำเสนอให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อ

ตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงแก้ไข จัดทำแนวทางการระดมความคิดเห็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย (สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และความเหมาะสม)

6. แนวทางการจัดเวทีเสวนา มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบ ทิศทางการดำเนินงานวิจัย ประเด็นสำคัญที่ต้องการทราบ รวมทั้งแนวคิดและวิธีการปฏิบัติที่จะนำไปสู่รูปธรรม เพื่อให้ทราบถึงอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้น มีกระบวนการสร้างดังนี้

ขั้นที่ 1 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นที่ 2 สร้างแนวทางการเปิดเวทีเสวนา ให้สอดคล้องกับงานวิจัย

ขั้นที่ 3 นำแนวทางการเปิดเวทีเสวนา เสนอให้ คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงแก้ไข และจัดทำแนวทางการเปิดเวทีเสวนา ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย (สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และความเหมาะสม)

6. แนวทางการประชุมชี้แจง มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงข้อตกลง รูปแบบการดำเนินงาน ทิศทางการดำเนินงานวิจัย ประเด็นสำคัญที่ต้องการทราบ รวมทั้งแนวคิดและวิธีการปฏิบัติที่จะนำไปสู่รูปธรรม เพื่อให้ทราบถึงอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้น มีกระบวนการสร้างดังนี้

ขั้นที่ 1 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นที่ 2 สร้างแนวทางการประชุมชี้แจง ให้สอดคล้องกับงานวิจัย

ขั้นที่ 3 นำแนวทางการประชุมชี้แจง เสนอให้ คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงแก้ไข และจัดทำแนวทางการประชุมชี้แจง ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย (สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และความเหมาะสม)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารงานวิจัยหรือที่มีการศึกษาไว้ในประเด็นที่เกี่ยวกับหมอลำเรื่องต่อกลอน ในภาคอีสาน เอกสารที่เกี่ยวกับงานวิจัยเชิงพื้นที่ ใน

ประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม แนวคิด และทฤษฎีทางด้าน สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และวัฒนธรรม การถ่ายทอดภูมิปัญญา อีกทั้งเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ ค้นคว้าเอกสารทั้งที่เป็นเอกสารปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ จากหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา เอกชน ประเภทหนังสือตำรา รายงานการประชุม งานวิจัย ปรินต์จอร์นัล ภาคนิพนธ์ การศึกษา ค้นคว้าอิสระอินเตอร์เน็ตและ โดยการรวบรวมแยกประเด็นไว้ตามกรอบเนื้อหา พร้อมทั้ง การสังเคราะห์เอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก อุปกรณ์เครื่องใช้ สำนักงาน เป็นต้น

2. การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม เป็นข้อมูลที่รวบรวมได้จากพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก โดยการใช้เครื่องมือแบบต่างๆที่ผ่านการตรวจสอบ คุณภาพจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปศึกษาสภาพทั่วไป ประวัติ ความเป็นมา องค์ความรู้ของหมอลำบ้านโนนค้อ และการศึกษารูปแบบและผลที่ได้จาก การศึกษารูปแบบจากกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่ม ที่อยู่ในขอบเขตและพื้นที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดย เก็บข้อมูลจากภาคสนาม เป็นข้อมูลที่รวบรวมได้จากพื้นที่ ที่ทำการศึกษาวิจัย โดย สัมภาษณ์ที่ ไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์ที่เป็นทางการ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีเสวนา

3. วิธีดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยวางแผนดำเนินงานการเก็บรวบรวม ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

3.1 กำหนดโครงเรื่อง ตามหัวข้อวิจัยอย่างกว้าง ๆ

3.2 สํารวจสภาพทั่วไปของพื้นที่ ซึ่งกำหนดเป็นสนามปฏิบัติงานศึกษาวิจัยตาม

เค้าโครงการวิจัย ตามที่วางแผนไว้

3.3 ศึกษาข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

3.4 ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามใช้เทคนิค วิธี ต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม รวมทั้งใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ช่วยในการเก็บข้อมูล

3.5 ศึกษาเส้นทางความเป็นมาของหมอลำบ้าน โนนค้อจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นอย่างไร

3.6 การประสานงานกับสถานศึกษา โดยผู้วิจัยแจ้งหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือ ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ปฏิทินนวัตกรรม

ตารางที่ 2 ปฏิทินนวัตกรรม

กลยุทธ์ นวัตกรรม	กระบวนการนวัตกรรม	บุคคลากร นวัตกรรม	เครื่องมือ	ระยะเวลา ดำเนินงาน
<p>ระยะที่ 1</p> <p>ปรากฏการณ์ ความเป็นมา หมอลำบ้าน โนนค้อ จาก อดีตถึงปัจจุบัน</p>	<p>1. กำหนดประเด็นภายใต้ ขอบเขตเนื้อหา</p> <p>2. ดำเนินการตามประเด็น ภายใต้ของเขตเนื้อหา</p> <p>3. สรุปและอธิบายด้วยวิธี อุปนัย จัดหมวดหมู่ชุด ความรู้ตามลำดับขอบเขต เนื้อหา ภายใต้ชื่อ “หมอลำ”</p>	<p>1. ครูภูมิ ปัญญา หมอลำ บ้านโนนค้อ</p> <p>2. นักวิชาการ</p>	<p>1. การศึกษาเอกสาร ผลการวิจัย</p> <p>2. การสัมภาษณ์/เชิง ลึก</p> <p>3. การสังเกต</p> <p>4. การจัดเวทีเสวนา</p> <p>5. การตรวจสอบ ข้อมูลสามเส้า</p> <p>6. การถอดบทเรียน</p>	<p>พฤษภาคม 2555-</p> <p>มิถุนายน 2555</p>
<p>ค้นหาองค์ ความรู้ด้าน หมอลำบ้าน โนนค้อที่ สำคัญและ เหมาะสมจาก ครูภูมิปัญญา หมอลำ เครือข่ายศูนย์ ดำรงมรดก อีสาน ดำรง เรื่อง ประพันธ์</p>	<p>1. วางแผนการจัดเวทีเสวนา โดยให้ทุกภาคส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อออกแบบกลยุทธ์หมอลำ ภายใต้ข้อมูล “ภูมิปัญญา หมอลำ”</p> <p>2. จัดเวทีเสวนาเพื่อ แสวงหาข้อสรุปร่วมใน การออกแบบรูปแบบ การถ่ายทอดกระบวนการ เรียนรู้หมอลำผ่านครูภูมิ ปัญญาหมอลำ</p> <p>3. สรุปและอธิบายด้วยวิธี อุปนัย จัดหมวดหมู่ชุด ความรู้ จัดทำเอกสาร การ เรียนรู้ทักษะหมอลำ</p>	<p>1. นักวิชาการ</p> <p>2. ผู้รู้ ปราชญ์หมอลำ</p> <p>3. ผู้นำ ท้องถิ่น</p> <p>4. เครือข่าย ศูนย์ดำรง มรดกอีสาน</p>	<p>1. การจัดเวทีเสวนา</p> <p>2. การระดม ความคิด</p> <p>3. การสัมภาษณ์/ เชิงลึก</p> <p>5. การสรุปบทเรียน</p> <p>7. การถอดบทเรียน</p> <p>8. การสังเกต</p> <p>9. การประชุมชี้แจง</p>	<p>กรกฎาคม 2555-</p> <p>สิงหาคม 2555</p>

กลยุทธ์ นวัตกรรม	กระบวนการนวัตกรรม	บุคลากร นวัตกรรม	เครื่องมือ	ระยะเวลา ดำเนินงาน
<p>ระยะที่ 2</p> <p>สร้างรูปแบบ การขับเคลื่อน กระบวนการ เรียนรู้หมอลำ โดยเครือข่าย ศูนย์ดำรง มรดกอีสาน สำรวจ เรื่อง ประพันธ์</p>	<p>1. กำหนดแผนพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย พัฒนา กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ภายใต้ชุดความรู้ หมอลำ</p> <p>2. พัฒนาการเรียนรู้ (Exit Knowledge) ของ กลุ่มเป้าหมาย ผ่านเครือข่าย ศูนย์ดำรงมรดกอีสาน</p> <p>3. สรุปโดยการอธิบายด้วย วิธีอุปนัย (Analytic Induction)</p>	<p>1. เครือข่าย ศูนย์ดำรง มรดกอีสาน นักวิชาการ</p> <p>-2. ผู้นำ ท้องถิ่น</p> <p>3. เครือข่าย ศูนย์ดำรง มรดกอีสาน</p>	<p>1. การประชุม</p> <p>2. การสรุปบทเรียน</p> <p>3. สังเกตแบบมีส่วนร่วม/ไม่มีส่วนร่วม</p> <p>4. การสัมภาษณ์ การตรวจสอบสาม เส้า</p> <p>5. การถอดบทเรียน</p>	<p>กันยายน 2555- มิถุนายน 2556</p>
<p>ระยะที่ 3</p> <p>ผลที่เกิดจาก การขับเคลื่อน รูปแบบ กระบวนการ เรียนรู้หมอลำ บ้านโนนคือ โดยเครือข่าย ดำรงมรดก อีสาน สำรวจ เรื่องประพันธ์</p>	<p>สรุปโดยการอธิบายด้วยวิธี อุปนัย (Analytic Induction) สรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็น รูปธรรมหรือปรากฏการณ์ ที่มองเห็น</p>	<p>1. ผู้วิจัย</p> <p>2. อาจารย์ที่ ปรึกษา</p> <p>3. เครือข่าย ศูนย์ดำรง มรดกอีสาน</p>	<p>1. การสรุปบทเรียน</p> <p>2. การตรวจสอบ สามเส้า</p> <p>3. การถอดบทเรียน</p>	<p>กันยายน 2555- มิถุนายน 2556</p>

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูล โดยการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลตามเครื่องมือที่จัดเก็บ สร้างระบบแยกเป็นหมวดหมู่ (Files) ข้อมูลตามขอบเขตเนื้อหาการวิจัย ดังนี้

1. การจัดกระทำข้อมูล

ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้มาจากเอกสารและข้อมูลจากภาคสนาม โดยแยกตามความมุ่งหมายของการวิจัย มาจัดกระทำ ดังต่อไปนี้

1.1 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ มาอย่างละเอียด พร้อมจัดระบบหมวดหมู่ ตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้

1.2 นำข้อมูลจากภาคสนาม ที่เก็บรวบรวมได้จากการสำรวจเบื้องต้น การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม การจัดเวทีเสวนา ซึ่งได้จัดบันทึกไว้ และในแถบบันทึกเสียงถอดความ มาแยกประเภท จัดหมวดหมู่ และสรุปสาระสำคัญ ตามประเด็นที่ทำการวิจัย

1.3 นำข้อมูลทั้งที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่รวบรวมได้จากการสำรวจเบื้องต้น การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ และการระดมความคิดเห็น การจัดเวทีเสวนา มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้วิธี Investigator Triangulation โดยการนำข้อมูลไปใช้กับผู้ให้ข้อมูลอ่านหรือกลับไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความจริง และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation)

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation)

การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีตรวจสอบคือ การสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่

2.1 แหล่งเวลา ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลประเด็นเดียวกัน จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการต่างเวลากัน (หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่) แล้วนำมาประมวลหาข้อสรุปร่วมกัน

2.2 แหล่งสถานที่ เป็นการตรวจสอบข้อมูลต่างสถานที่กัน (หมายถึงถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่) ทั้งในพื้นที่ที่ทำการวิจัย สำนักงานหมอลำ รวมทั้งสถานที่ทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องหมอลำ และหน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัดมหาสารคามและแหล่งอื่นที่มีความเกี่ยวข้อง

2.3 แหล่งบุคคล ผู้วิจัยใช้กรอบการสัมภาษณ์เนื้อหาเดียวกัน สำหรับ

การสนทนากับผู้รู้ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป (หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนกัน กับของเดิม หรือไม่)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการเปิดเวทีเสวนา มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป และการถอดบทเรียนตามแนวคิดของงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น CBR โดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ วิธีตีความ สร้างข้อสรุป จากข้อมูลรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น โดยการเชื่อมโยง เปรียบเทียบ และสร้างข้อสรุป จากข้อมูลทั้งหมดตามกรอบ ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไป

4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากการตรวจสอบความครบถ้วนและน่าเชื่อถือของข้อมูล ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การระดมความคิดเห็น และการจัดเวทีเสวนา ผู้วิจัยทำการตรวจสอบการบันทึกข้อมูล การจัดหมวดหมู่ ตามประเด็นการวิจัยที่ตั้งไว้ และวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตรวจสอบผลการวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ข้อมูลมีความเป็นจริงและน่าเชื่อถือ 1) ข้อมูลจากผู้วิจัย + ข้อมูลจากสัมภาษณ์ + ข้อมูลการสังเกต 2) ข้อมูลการสังเกต + ข้อมูลการสัมภาษณ์ + ข้อมูลการประชุมกลุ่ม 3) ข้อมูลการสัมภาษณ์ + ข้อมูลจากการปฏิบัติการ + ข้อมูลการสังเกต ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อรูปแบบการขับเคลื่อนและผลจากการขับเคลื่อนรูปแบบกระบวนการเรียนรู้หมอลำของบ้าน โนนค้อ โดยเครือข่ายศูนย์ดำรงธรรมค้อสถาน ตำรวจเรื่องประพันธ์ ที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบนอกจากนี้ยังนำเสนอถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัย แล้วย่นำมาสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ บรรณานุกรม ภาคผนวก ตามกระบวนการวิจัย ต่อไป